

Chapter - 14

303

લં શ શ

મ ક ર શ ૧૧૪ !

ક ય ત મ ક લ જ નો

અજનાનું જરૂર ભાવનાન્ય પોરાણિ અધારી લખર છે. એમાં દુષ્ટોની
ઝૈપોરાણિ ચંદ્રસૌરીમાણી દુંગી પણ જુનાલાદી અધારી વાપવાની
પ્રથમ છે. અક્તોના ઉલનમાં રામાયણ-મહાબાત્રત મુરાણો બને બન્ય મળાનું
શુણી પુછ્યોના વરિદ્રો વસ્તુએ થયાં હંતું બા પરિસ્થાપન છે. અજનકત્વાની
નિઃશ્વાસની પણ આવા અધારસૌરીમાણી કંઈક અધાર જાયે છે. યાત્રા
ની ઉલનદુષ્ટિનો પણ આવા અધારસૌરીમાણી કંઈક અધાર જાયે છે. યાત્રા
ની ઉલનદુષ્ટિનો પણ આવા અધારસૌરીમાણી કંઈક અધાર જાયે છે. યાત્રા
ની ઉલનદુષ્ટિનો પણ આવા અધારસૌરીમાણી કંઈક અધાર જાયે છે. યાત્રા
ની ઉલનદુષ્ટિનો પણ આવા અધારસૌરીમાણી કંઈક અધાર જાયે છે.
અજનાનું જરૂર ભાવનાન્ય પોરાણિ અધારી ને ગતી જાતી અજન
લખાન પણોજો થયા છે. અક્તોના ઉલાસને મનસરીને ગતી જાતી અજન
અધારી અજનમાણિના ભાવોજનાનું જરૂર. એક નાયદ્વારા કંત્વ વની રહે છે. એક
અજનકથાએ અક્તો - જાન. - પોરાણનું કોઈક વાત્ય છુપાયેનું હોય છે.
અજનકથાએ અક્તોને ઉલનમાં થયેલા ઠિકાર-સાંઘાત્કારના વનુસવોનું
કયારેક બેદી અક્તોને ઉલનમાં થયેલા ઠિકાર-સાંઘાત્કારના વનુસવોનું
બિગતે અધારને પણ હોય છે. હંત - પુરુષોના ઉલનમાં વનેલા અમલકારો ને
પરથાણો પણ બેર્મા વસ્તુએ જાય.

પોરાણિ પાણોની ઉલનમાણા ભાલોથંડ જાયાં. અધારાનું અજનો
શુન્નરાતી અજનસ્તાનિલયાં જાહુ નથી. જરીએ બેદી અધારની એક ભાવનાપૂર્વી
ને શ્રદ્ધાપૂર્વ પરિપાદી અહણ કરી શકાય છે. કાંબ્યના સૌંદર્યલાદી વાત્યો
ની જેમાં ગણેપણા કરવા જેણું ઉભિર રહી હોય, ફરજારણ કે અક્તોના
અરિદ્રોને જાણ્ણા કાંબ્યાનું જાણોદી નિરસવાનો અજનિકની પ્રથમ નથી.
શીધુંસાદું બને રારણ સૈલીમાં પ્રસ્તું જાણેલાન જેણ જેણું જાય છે. જેણું જાત
કલેવર પણું છે, યાટે જ બેર્મા મનોદર કાંબ્યની જોણા રાજવી વણું પડતી
છે. અક્તોનું વાતાવરણ જ્યાબવા યાટે જ બહુદ્યા જાવાં અધારાનું અજનો
રજુ થતો હોય છે.

અક્તોના વાતાવરણને ઉલનની રોટિની પ્રક્રિયાઓએ વણી લઈને પરથ
તાત્વનું જીંન રથવાના પ્રવાતન કંઠોની ઉલનલીલામાં અઠિદી નંત્ર શુદ્ધિ
નજરે પડે છે. જાતી ઉલનલીલાદું શરણ કરાવું જેનો પણ માણિયા.

પ્રાણીન લોહલવસની પરિપાઠીમાં રહે છે. બા ભજનમંડળીઓમાં એ પ્રકારની કથાત્મક ભજનો મળે છે :

૧: બાલદુ ઉપનિષદ્દ શાલીની કથાઓને, જેને વૈદોપ્યાસ્ત્રિમાં, રામાયણ

યાદુલાલાદતની ને પૌરોરાણિક પાદસૂચિને અનેથરીં કથાત્મક ભજનો

૨: લભિતમ્ય-લભિતરિપ અવન અણીને બા લંઘારને પુનિત કરી ગયેલા લભલોની અવનલીલા વર્ણિકરણ કથાત્મક ભજનો.

આખા આપણી પંથની ભજનસૂચિદ્યાં મારીઓથે બાણીલી ઝૂટિદી ઉત્પચિ-કથાઓનો પરિચય કર્યો. નાવા મારીઓ પોતાના પંથના લંઘાત્મકાંની અવનકથા નિરખરી ભજનો જાય છે, જેથી જેસાં - તોરણ, માલદે-રમ્પાણે, લાખા - લોખા જેવાં મારી સંતોની અવનને વ્યકત કરતી ભજનો મળે છે. જેમના દુંગ ભજનોમાં પણ પૌરોરાણિક સંભોં, કથાઓ, ને ભક્ત અવનને આનેખતીં કર્યાં ભજનો મળે છે. આપણી ભજનસૂચિદ્યાં શાદુજ્ઞાંત કથનની પરિપાઠી હોઠ, ભજનમાંની હોઠક પંક્તિકર્માં હોઠ પૌરોરાણિક પાદનો નાયોલોણ કે જેના કાથોનો ઉત્કેણ તો જાણ્યે - જજાણ્યે ઊગે ને પગાણે ધૂતો હોઈ છે. કથારેક તો ભજન જાણું કુંઈંત રૂપ કથા-વર્ણનોથી જ ભરાઈ જાય છે, ત્યારે બેચેં ભજનોને આપણે ઉદ્દૃઢ ભજન - કલિતાપીં અથાન આપણી આપણે પદ્મકાણી હીણે.

કથાત્મક ભજનોટું સ્વરૂપ, કંઈક શેષે પડગાળા જેતું બેને કંઈક, જેણે આપણાન જેતું છે, કથારેક જેથીં પંક્તિલો પંક્તિલો કથાપ્રસંગ બાણીલાચો હોઈ છે. પણ આપણાવણી હોથાં છે જેવી કથાબાબુદ્ધ ચંકલના આવા ભજનો માં હોતી નથી. ઉદ્દે, ઉપરિનિર્હીંદુ જે સ્વરૂપદો ભજનોની થઈ કરીએ.

૩: બાલદુ ઉપનિષદ્દ શાલીની કથાનોટું રેખજ રામાયણ-મહાભાગાદત ને પૌરોરાણિક પાદસૂચિનું વાનેષ્ણન કરતી કથાત્મક ભજનો :

વૈદોપ્યાસ્ત્રોમાં પુષ્પાણી જેને પદ્માંદ્રસજીનની ઉત્પચિવિષય કથાઓ ને કથયનાથો છે, નિરંબન સ્વરૂપની ઉત્પચિ પણ જેજ દીતે કાલ્યનિક કથારેપે આપવાયાં આવી છે, મારીઓની ભજનવાણીથે આતું જ જાણે

ગતુકરણ કર્યું હોય કેચ લાગે છે. બેઠા મારકડુકાખું ધર્મની ઉત્પત્તિધિષ્ઠબુદ્ધિ કેટા કથા અથડા સજન નથો છે. કુદ્વિદ્વિદ્વિ ગુરુન પૂર્ણ છે ને બેન। જિરદ્વાપે બાળી વાણીઓની કથા મે બાળીઓની ઉત્પત્તિ બેઠા વણીવણાખાં બાલી છે. મારકડુકાખું, સહેદેવ જોદી, દેવાયત, પંડિત, જૈનાનો રલ, બેધધાર, બાળા-લોથણ, ધીમહો કોટવાડ, સવત રણદી, માલદે રપંદે, ગંગા સાદી, દરજ સાદી, એવા બાળીઓની વાણીઓં કેહોપનિષદ્ધાંની નિર્ણયન સલરણ શૂદ્જિત્કાંપો, નિજારધર્મની ઉત્પત્તિ-કથા દૃઢ જીત બાપવાંની બાલી છે.

બેઠાની ભજનશૂદ્જિત્કાંમાં બાલી બાંની ખાલી ખાલી રહે છે. યાદાંકાંબ રામાયણ, મહા-ભાગાંત્રય બાપણા બાંશની ય લવનતી અનેક બાંદી બાલનાઓથી પૂર્ણ બેન। બાંકા-શુદ્જીઓ છે. બેઠાના શિનશિન પ્રસંગોના ઉંઘાંક શુદ્જિવાદર્થે, કર્ણાંક બારાંક-વાદર્થે, તે કર્ણાંક માટે પંચના પનોદ્દીનર્થે જેણ પ્રતિપ્રતિ પદ્ધતિસ્વરંપોંની રખનાંની ઘઠ છે તેથે ભજનીકોએ પણ કર્યું છે. રામાયણના પ્રસંગો પ્રાચીન બાલધીઓંના સંતા-સક્તીઓએ ભજનશૂદ્જિનીઓંની અજનોરથે ઉલાદું છે.

અં દુદ્જાંનો બાલશૂદ્જિલનાં પદો કથાલાંક અજનોર્થું જ રપ છે. તુલસીદાસના ભાવાદુવાદ જેવા શુજરાતીનીંના કથાલયક અજનો પણ ગવાયાં, અને ને તુલસીદાસને નાગે યથોરં છે :

"વનકાંના જાડે છરિને, માટિયા જાઈ રાયે,
ચિપુટી જનાયાં રે, વનકાંના જાડે તરિને.
લોજાયકાની વની દે માટિયાં, ઉપર ર્થન ચઠાઈ,
દરોઠર ઉપર ર્થન યડાઈ ".

અને ચીતા અરણની પ્રશ્ંસન બાબી રીતે એ અજનિકોએ રજૂ કર્યો છે.

ભરધો પારીને રામ ધેર બાંધ્યા,

ચૂની માટિયાં બઠ, દરોઠર ચૂની માટિયાં જાઈ."

અં રીતે કથાલયક અજનર્થું જાણું રામાયણ તુલસીદાસના નામે થાદું જાં મકારની અભિષાધાંના ખોલ્લો છે :

કોઈ અનારી લજનિકું "સીતાભૂત વિવાહ" મળે છે.

"હેઠે જનકપુરથી રામ લક્ષ્મણ ગામિયાદે,
તાણે વિશ્વાસીભાગ ગરાય મંડળ આંગાલ."

સાચી: નગર અંતિ રાણિયામણું કેની શોખાનો નહિ પાર,
હરશન કરતા આવિશાં હેઠેથી નર ને નાર."

આ સીતે કથાલ્યક લજનોંની વચ્ચે વાંચે પ્રવક્તવાની ગરજ ચારે
કેવી સાચીનો એવું મૂકવાનો અહે છે. આજી ધૂષણા કટકા ને રામિયા
થાં સીતાભૂત વિવાહની પ્રસંગ વરણ સીતે બાલેખાથો છે.

"રામે નાચીને રાખણે એકો કથો ને,

કીધા ધૂષણા કટકા અપર્યાર.

સાચી: સીતાભૂતે તાં નાચીને, નારોધી વરાધાર,
મુખ્યાંદ્ર દેખે કરી, પરણાં દીનદ્યાર"

મહાશાસ્ત્ર અને રામવાણા કૃષ્ણ પણ શુદ્ધરાતી કથાલ્યક લજનોંનું મુખ્ય
પાદ વન્યા છે. પ્રથમાધ્યાંદ્રાંદ્રાં લગભગ કેદંદંડ લજનોંને દૂર્ભિનો મેડ
સીતે કથાલ્યક લજનો ન છે.

રાધાધારા વિવાહની પ્રસંગ ઘણ મળે છે :

"હે શાદેલીનો ! કઢો મુજ માતને, જઈ વિવાહની વાત,
કઢો મુજ માતને

સાચી: રાધાધારને વર વરદો છે, નંદ વણો કુમાર

ઉલ્લખણ જાહેર કરીને, શીર લગાડો વાર."

દ્વારામનો હુસ્તાન - ગરૂડ ચંદ્રાદ પણ કથાલ્યક લજન રૂપે લજનિકો
યાદ છે. રામ બે જ કૃષ્ણના લજનાં રૂપે છે કેવી પ્રફીલિયુષોતાને મેળ્હો।
મારતા હુસ્તાનનેક કરાયે છે બે પતંગનું રજુશ્વ છે.

"ભીરાં યારાત" પણ બે જ સીતે લજનનર્દિશીનોંના યદ્વારાની પણી
ગવાનું કોય છે.

કૃષ્ણના હશ યાવતી ર ગાઈ મેડ લજન મળે છે :

"કૃષ્ણ ઉતૈયાને જઈ મળો રે, કર હૈયાના કાર, મારા વહાન
પહેલે રૂપે શી કર રે, ધરો મજૂરવાર, મારા વહાન

શંખાચુરને ચારબો રે, બાખા પ્રદૂષાના યેદ, મારા વહાલા
વીજે રૂપે શ્રી ઉરિ રે ધર્મો, કાળાવતાર, મારા વહાલા
કંઠે તે આગર કોરીથો રે, કૌદ રતન કાદ્યા વહાર પારા વહાલા
વીજે રૂપે શ્રી ઉરિ રે ધર્મો, વરાણ અવતાર, મારા વહાલા
પુષ્ટિ હંતમા પાણી જાણા રે, ગઈ'ની સ્વાતાર, મારાવહાલા
થોએ ને રૂપે શ્રી ઉરિ રે ધર્મો, નરસિંહ ચાવતાર, મારા વહાલા
દિરાલાકશાપને માચો રે, પુષ્ટાદને કીધી લંઘાય, મારા વહાલા
પદ્માં રૂપે શ્રી ઉરિ રે, ધર્મો વાખેન અવતાર, મારા વહાલા
નળી પાતાળો બેંધિયો રે, બાપ ધરા છીદાર, મારા વહાલા
અઠે ને રૂપે શ્રી ઉરિ રે, ધર્મો હશુરામ-અવતાર, મારા વહાલા.
હશુરામે હશ્વતી કેરવી રે, કાખા ચંદ્રાદુના હંથ, મારાવહાલા
ચાત્રે ને રૂપે શ્રી ઉરિ રે, ધર્મો શામાવતાર, મારા વહાલા.
શામે તે રાખણ મારિયો રે, ડેવોને દીઢું કુષ, મારા વહાલા
નાભો ને રૂપે શ્રી ઉરિ રે, ધર્મો, કૃષ્ણાવતાર, મારા વહાલા
કૃષ્ણે તે હંથે ચારિયો રે, બાપું ઊઝેનને રાજ, મારા વહાલા.
નાયે ને રૂપે શ્રી ઉરિ રે, ધર્મો કુષ્ણાવતાર મારા વહાલા.
કાયા કારિયાને ચારથે રે, કાયા તેંબા કંથ, મારા વહાલા."

જો અકારના લજનોયા પરથાત્યાના ગુણાન જેની લંઘિતની
અનુભૂતિ સ્વરૂપ હર્ષાવતાનો હેતુ છે.

યાર હંડમા શાયાચેટું "હરિશંહ પુરાણ" પૌરાણિક કથાત્મક
અજનો ગંઠ અજાર્યાદળિનો ગંઠ જવાટું જે ય છે. અનો કરી કોઈ કુલિયાદ્યાના
દાયોદ્ધ છે. અધ્યક્ષના કથાત્મક અજન જે છે.

પુષ્ટા હંડમા વિશ્વાભિને સર્વાર્થિ કરનાં હરિશંહ, વારાધી જેને
પુષ્ટ રોગિન પરથૈર ધેયાય છે :

" રાણી કે તમે સંભળો રાજા, ધારણ રાણો હૈ ધીર રે,
સાલો જારે હાન નીરાંત્રિકા, કરીનું જાપું નીર રે.

त्रिवा शुद्धि के बारे में लेखा है, यह जाता है, इसी
कीजा वर्णन सामान्य, परिवर्तन नहीं नगरो वर्णन की जीवा
प्रसंगी प्राप्त दुर्गा एवं दुर्गा एवं दीप्ति वाचा भी उ
शोधित हुए, राजीन्द्र आवाजा वह "परिश्वरहु" लोकुं लाहु
भाग्यु जी राजा - राजी अन्योन्ये विभिन्न विभिन्न द्वारा
पहुंचे।

" वर्तीमे गोदु व्यारे श्वामीकुं दीढ़े लारे दुध्यवली शरीरमांव
पतिने लाये वारा प्राप्ति को जारे तो ह्या वारण यह लवे थी वे थी वे
लेप उडे ते लक्षि लाकुहि राजी, वहु दीषु दे लालिपाली हे।"

कीजा वर्णन सामान्य भूरेवा जीरा राजने लगवान दीके हे।

" जीरे की व्या अथवापति हे, धून्य धून्य लतवाही राय हे,
मुख भाय के लोटी ते लाटे, लेहु आपु हुं तो चाली हे :
लक्ष लारा लरवे आपु ने के लोटी ते लम्हे आपु हे।"

यह राजा वो अवोधव लक्षित न भागे हे जाय छोड़ि हु

"परिश्वर हुरास" लक्षितभित्ता हिन्दे हे।

" नारायणहु" ना भवेन्मे अदेह भक्तीमे भीतानी सूर ग्रहामे
वहुत्यो हु, उत्तरग लाठेह परिवर्तु " के जे लेहुकुराव " नी दुर्लभित्त
हार्हु, उर्जा कर्त्तव्य लक्ष अर्जुन अर्जुन भृत्यीमी वृषभवा भी है,
लक्ष भृत्यी विष्णुराती होय लारे ग्रहाविवाना इमाः :

" हु रे लोकिना वरवा हे, जीरी कमाहु शिर हे,

भवसाजरमी लोको लेवा, जीरी श्री शुशुद्धि,

नहो दुर्व उष न अपुत्तियो हे, लक्षको लेवाय हे,

काम पड़वी भूमा ऊना - उमल भारो लाव।"

या परिवर्ती वह शहु जा ग्रहात्तिक्षेप हे, यह जेया ज्ञोदानी
बेहता हे जिता जोड़ीवार हृषि पती निष्पाय हे।

अत्यधी नाभिलीलो तापेनी वड़ठडे जी नापेला नापने हुए घरे लठ
जाए हे जने राग स्व जाए छे.

" कुआ लाहो डौंब लाव्यारे, लठ नाप्यो पर हवारे,
महाठी भोली के वधावीला नाप मारे राव्य.

... . . . के कोठ पश्च छेव राय हे,

राय शीके छुके बाख्ये, अनो लोनो वडुक्कु वाच हे".

वा राव्याना इपर्हा ववातुं लजन प्राप्तिवितुं ज हे. अजनिटो राजीना
छेव्या प्रठाना लजनोने राव्यातुं कहे छे. करसिंह गोलेवा हुद " हे ज्ञा कमल
हु ठाडी जाने जाता स्वाधी अथारी जाए " पछ-येईका लोडभिय हे.
अप्यान दीवितु लगाग राव्याह काय उनी अउय रेहु "कुव्यारित" भो
हे.

" शी छुकु ओविंडो हु-नहु, ऐम हु लार्हु पाय,

लाराहु नविनाहि ऐवा, लनाहि निरंजन राये,

लनाहि विरलम गुकल स्वरप, राये लीधां रमला रप

मुक्किट निपावा थठ अन साध, मुखट थठ पोटवा जाम्हाडी,

के के वैहुकराय,

उरि जार्हा पोक्या चली, शेषनाथ उपर के जाय,

नारायणी नालिं - कमली, अलय अगाह ज वाय

देहना स्वयंसूतन, लेना पाये छुके पायन,

चूपु क-वा के छुके विष्वात, मिय-वर लेने लिनपाव,

के के वैहुकराय - २.

लिनपाव तर नीपन्हो, रावा रप - निपाव,

राजाने के छुटरी, लेना शुभलि नाय,

शुरती उपर नहि, के भाव, लेना धरवत ऐक संतान,

शुभलि उपर हे पहु तेव, लेना हुवर उषग ऐक के के वैहुकराय - ३.

या शीरे चाटुं कथन जाने उथापवाह वत शुभी वेअधारी अलंकारी
जंजालया पडवा लगर निरपवाह नालो हे. अलयत अडी शुभलि, हुक,

कुर्ती, नारड, राजा, देवता, विष्णु बेमों संवाद "कुल रीते प्रबोधायो हे, देक संवादपांची वस्तुदेव वर्णे हे. शुक्रने तपस्तिथातुं हर्षन कर्तवीये भृत्यापांची पद्धति प्राप्ति कर्तवी कर्तव्य समाप्त वाच हे. वगळग व वाच ५६ इडिकातुं वा वंवादपांच, काला हे.

"अवरापांची पद्धति" वर्णने अवरीष्टु रुपजीव नहीं पण अडित्यापांच अवनसावतातुं हर्षन कर्तव्य "उसातो तों कवि वर्णो अननिकोमां अपर्णीय हे.

अडित्यानी अवरा विष्णु अवरीष्ट एवा उपरिषद्गत एवा राजापांच आवी आटली तीव्र छोय लो वापणे लो, राजा-व धानवीयो लीनि. बेट्टे वापणे कर्मां अवित्ततस्तो धोवा गे कर्तव्य विष्णुप हृषीकेतु रैवली लोछी. वेदुं उथवितव्य आवां अथात्यक शजनोमांची संपत्ते हे. वगळग अवरीयीन दुग्धा। अद्युषु नर्मद-हस्त अविष्याति पासवापां पश्चाता उता. त्वारे ८.८. १४५२ भां वर्षभेदाप छु घेडा उता. अजमंडलीकोयी वंवा-तां बेमना। "अवरीयां पद्धति" इच्छारे अत्यंत लोडिन्हिय उता. बेनो अवाव अत्यारे वावको मुक्तेव हे. तो लो बेनो जूनी खानी बेली वाजे वेदुं वे पद्धतुं घोर हे. पलं बेनी वरण्यां, अवोर्यां उद्यमां वसी श्रूय तेवी हे. अलौपको वजनपांडलीया संसाधवां भोवां अथात्यक शजनपांची थोडोक अश नीवे आप्यो हे. बेनो उत्तर अथात्यक प्रवाह ज्ञोपि

"अवरीष्ट ज्ञ बेवह रे, उपरिषद्गते केनी वति, राजा-दिवस पारे क्षमा-परवार नवी. ५

पाठ्यां दोह पठोर छोय, न्यारे, त्वारे अवरीष्ट जावे घडी.

अबोहु पाठ्यां ने वाचवु पाये, पठी पठोर शेक रही,

वेवापां-केहु पठोरवीते रे, अडित्य करे वेम वति. - अवरीष्ट ज्ञ.

पठोर शेकहु अवान परे, ने पठोर शेक रखोते जाय.

म्हुरे अमालीने असाह लेंदा, पठी-मुत उरे ने वाच "

- वावा अवरीष्ट राजा "- अडित्य बेक वाची रे जूनी जाणे राज्याति वेम पठेवा पठमां अवा अपाणे वात प्रवाह शुद्धीनी अडित्य - वर्षपांच।

બાળો ને બાઠમે પહોરે નિઃખાલીન જને.

"પ્રલુદે જગાડીને પોઢાઈ, ત્વારે જાત મહેર પૂર્ણ જાય,
પછી પહોરે જીએ નાઠ પહોર જેમ જાય "

પણ પછી બંધરીયને બાળું કે બેકુ પહેઢની પણ નિઃખાલી જા માટે
બગાડવો. પછીના પછાં કહ્યા ક્રે છે :

"બેકુ પહોર ઉધીયે છીયે, તે પહોર અવસ્થા જાય"

તે હાણું કાણી હાયે ઢીયે તો પ્રથાપ બાઠે પહોર,

માટે ગૈરાડી પણ રે, કોમજા ઘકી ડેગ કરે - - -

કોમજા બંધરીય ઘણીયેંઠો, ધીરજ નાયી કંઠથો.

ક્રે "દરશો છોદાયાલ પરલાયે, સકત તો જેને કંઠથે,

તે રસુ ચંદભાજાં ર, ચ્રિલિધ રાપ રહે."

ચીજા પદમાં નાઠનું કેદ લોગવીને ભગવાનના જોગ માટે હાણું હાતાં
"અમરીય" ને વીંઞ્ચું નાયવા સ્વર્ગ ભગવાન હૃષ્ણ પોતે ઉલ્લાસ કે બેદું વર્ણન છે,
ને બોધાયી જા રીતે પદપદેવા ભગવાન પોતાની બાલી સેવા કરે એકી
શરાખીદા બની હાગા હાગુલા અસરીયાં બિન્દ જાણેખું છે. ભગવાન જેને
બેકુ પહેઢની વિરૂ કરવાનું શૂધન કરે છે, તે પણ ભગવાને સકતની કેદથી
ચિંતા કરે છે એ હ્યાયે છે,

"હૃષ્ણ અમરીય ફુલે કરે છે, બેકુ પહોર ઉધીને હુંય,

પહોર બેકુ તરારી સેવા માટું, વથન ચાંદું ચ ."

કથાલ્યકુ લજનોટું રહેય અભિવાહાલ્ય પ્રકટ કરીને યેવી જાયાર
નિયો બદ્ધિલ પ્રાત્યે શાદ્યા પ્રકટાવેવાનું છે, પૌરાણિક કથાપ્રદાશોજોપાત્રો
ના, યનો ગથન ને બદ્ધિલ વિશ્વીને સત્ત્વાંગનો મહિયા પણ વ્યક્ત કરવાની
જાતો જરનો પાણી હૃષ્ણ રાણી હોય છે.

"કાયવા - કાયબી" ના ભજન - સંવાદ્યી જાહીનો લોજાય
કથાલ્યકુ લજનોના રોકુ તરીકે રારી શભિલ હ્યાયે છે. યેના લજનોમાં
શુદ્ધાદ્યાની કે અંદું જ્વોલિ અણે છે એ જ્વોલિ સ્વર્ગ સહૃદયમાં પ્રકટાવેલી
છે. ગોપીયંદ, ભરથરીને યેવેયાનું બેદું શાદ્યાપૂર્વક જાણેન કર્યું છે. જાહીની

नहु वेत्तैय। - नारद्यान् ऐ लज्जन उपर दृष्टिपात करीये. वेत्तैयने लकड़ीनी पंखतमां लोकणीकी थां उच्चारश्वे "छेलठवो" तरीके पांग ओणिपवामां ॥ न। व्यो हे. पल्लीबांर बाल्वा लजपद गामठी उच्चारणीमां ऐक बनोणी धरतीनि शुभास लोय हे. "बोलालराम" "छेलठवा"नी क्षा उपर पांग पहो लये हे. ये अम्भ पहमालामुं केक क्षात्मक लजनहुं पहुङ वनी रहे हे.

"सार इवती शमदं मात शारदे ने शुषुप्ति वाहुं पाठम,
अविश्वा वासी अमने आपनी ने रे भल डेऊ यो दी थाय,
उरिशुकु खेले समरीय, रे, योथा शुषुप्ति देव अ,
क्षेत्र रामरीये लण लाल दीये ने रे, अधम करीये ऐनी रोवाण,
उरिशुकु गाँवे अमतुं लण्ठा ने रे, शतर्षी थूच्या गायमान अ,
सत् विना आचय नहिं भो ने रे, ऐ वांये वेद ने कुरान अ."

आय प्रारंभिक देवत्तुति ने अकुत्तमिमा छ्वावीने लीधी क्षावत्तुती रक्षाएत थाय हे :

" "सगलशा शेठने थंगावत्ती राणी ने रे, निमधारी नर ने नारनी,
वाहु ने जमाडीने पली जमावाने रे, अविनाली धरम थताय अ,
ऐक रामे रे एम जटी पडीने रे, अध निंदाला भूशणधार अ
परजन उठाया रे हाडा अटीनो रे, रात न छोडे चालुकार अ.
वरसी दिवो ने वाणीये, वाणीतर बोल्या ने रे, द्यो रे ग्रह
तमे जाणो अ

वाहु विनाना रे अग्ने अनडान याप्ते रे, ऐनो करोने उपायल
वाणीतर डाल्या रे ऐने जोतवाने रे, लोया बगर उरि छ्वारण
तामावनी पाठो रे, ऐक तपूकी ऐठो ने रे, शेठने क्षुवा समाधारण
केठे तो कान रे सांसार्ही रे, शडवाणे पाठे डाल्या जाय अ,
परिक्षमा करीने पूर्णे रे लाज्या ने रे, उठाम्या वर्ष न पाय अ."

--अनु ॥ अपृष्ठ क्षात्मक लजनोनी रामी पूर्णी पाभी शकीने.

लजनवा लजपरोडीने लडेका जाणे अंतरना अंतस्तत्त्वमाथी धुंदाठने वालवा
लोय ऐम क्षाप्रसंगनी लीधी ने वधुक रक्षाएत थाय हे. आप्याननी आकु

કથાંત્રાક ભજનમાં તેવા કથાને પાતર હોય અહુનથી, પછુ એની રાખે બકલ કુદ્દન। બાબો પૂર્ણપણે વળાઈ જતા હોય છે. આજ્યાન માણસદ્વાળી શરીરની કાંચાના કરાયાય હતું, ત્વારે કથાંત્રાક ભજન બે લો લડીતસાધની અધિવ્ય કુતર્ણું ક્ષયપ છે. બકલ ^{પાત્ર} એલ્યેની શુકુમાર ગતુક્ષ્યા બૈરાથી નીતરી રહે છે. જે જાતની કરોડી પોતાના ભજનમાં બાવતી હોય છે, તેના કરતાથ દોલલી કરોડીઓથાંથી પાર ઉત્તેનારા બકલોનું સ્મરણ બે રોંગારની જાધિવ્યાધિ માં કેદ પામતા, પીચાતા ભજનિકોનું બાધ્યાણન છે. તે રીતે કથાંત્રાક ભજનનો, બે ભજનિકોને મન રોંગારવા હું પોતું જાણે બૌધ્ય છે. હન્દ્યા વ્યવહાર રોને હાન્દુંદ્યાથી ઘટાલીને કમ્ફ્રાય હું મો રજન કરવાનું હૈથી "હંગારનું ચરસા" રહેનારા ભજનિકોને બૈરાથી મળે છે.

કથાંત્રાક ભજનો બાબે ગવાતા હોય છે ત્વારે બૈરાથ વાહિરંગ પાત્ર નું કલ્યાણાંશુલોય બૈમ ભજનિકોને લાગતું નથી, પોતાનું જ કષ્ટમય લભા જાપે નાયાલારે વંશવાઈ રહ્યાંનું છે ને બૈરાથી ઠિકાંશ બૈમને પાર ઉત્તે છે બૈમ ભજનિકોને જાણે લાગતું હોય છે. પોતાના વાડિતાત્ત્વનું, અહૃતું કથાંત્રાક ભજનમાં પૂર્ણપણે વિશાળ ભજનમાં રાધાથ છે.

જાતીલે જ્યારે "છેલઈયા" પર ગવાનું હોય ત્વારે બકિતર્ણ ત્વાર્ણ વાતાવરણ બર્બંધ છાઈ રહે છે.

"સંગરણ શેઠના સાત હોડવાને રે, કોડિયા થીયા કિરતારજી, જાલ્યી લાલાંધે રે ઉત્તેં ને રે, દ્વા મૂકી છે ફેદાર જ.

હુદાયે જાયે ને ભૂત લાગે ને રે, ગાયા ખણીયા અનેક જ.

લોય મન ન ડેણે રે શેઠના ને રે, જાલીંતો બની રેણ જ."

અતિથિ સ્વાગત મને ખૂખ્યાને બન્દદાન બે આપણા રોંગ-બકલોની જવન પ્રાણાલી બેક અંગ ચાહાયે રહ્યો છે. સાગણાનું જવન બે બેક બકલની કરોડી રૂપ છેણેટનું જ બહિ પૃષ્ઠ સાથો અતિથિવલ્યા હાની બકલના મણીક રૂપ છે.

રામદેપી રાનો, વિવાહ :

બાસતમાં પોથાણ હંસુલિના પ્રવારની પહેલાં સુચિત્રમ ધર્મના સંક્રાંતી

મુખ્ય સંતોષે, શોકિયાનોએ કેવાં વ્યાં હલ્લી, અને યોગિલ - ગાંધોણોના વાંતર્માં, તો ચૂકી વાણી વાંતર્માંનો છેંદુ ભક્તિવિશેષાય શાપેનો રાયન્નું નાનાંક કેવાં સંતોષે કુચો ફૂલો. અવા સંતોષે મુખ્ય ઝાંક "ધી ર" નાં ચંગીધનથી પૂજાતી ઘર, પરિષ્ઠાયે કલી ર કેવાંને પાણવા કે દાટવા કેવાં પ્રશ્નો કિંબા થબાં. રાખેદી ર આવા એક છિંદુ રંત છે ને અને ચર્ચિયાના. જાનુયાચીનો પૂજા ગણે કે, યેથને "ધી ર" નશીએ મુખ્યભોગે સ્વીકાર્યી છે. રાખેદી રનાં ચાં જાનુયાચીનો રાખેદેવણે ડેવરનો અધિકાર માને છે. આવા અવતારી પુષ્પનાં અનેક અમલકારો, પરયાંની અને મહાવસેવાનાં કાંચોને ભક્તોને અજનોભાં ગાણેલાં છે.

રાખેદેવણ કચારે પ્રકટયા હેઠે, કેવાં રામની કોઈ વિરિયત માટેલી અનાતીનથી. ચાર્ચાઓની નિરાંકાર પૂજામાં ચાણુણ પૂજાનાં એક ખતીકરણે રાખેદેવણ છે અની હાથવા કેદાંક ચાર્ચાઓની પાન્યતા છે.

રાખેદેવણનાં જાણ વિષે માટે માટેલું જ જણાયું છે.

મારલાં પ્રદેશયાં રાજ્યાં । રાજ્યાં । નામતું એક કથળ છે, નાંઠું એક રાજ્યાં શ્રીરાધ્રીયાં । રાજકોટની આશપાસ પણ શાપેલું છે. । અ રાજ્યાનાં રાજાની અજયતા ને અની રાજી મીણદે કી કૃષ્ણપ્રેરી હવાં. અ અજયતા હવારકડા નિયાયિત દર્શનાર્થી જવા ને પાછા કળીને ધરે લોજન લેતાં. શ્રીકૃષ્ણને અગ્રે ત્વાં જન્મ સેવાનું વધુન અણોયું અને કણેલું કે વી રાખેદેવણનાં જન્મ પછી શોળમે વારોં હું પદ્મારીશ-માટે અજમણાણે ત્વાં રાખેદેવણનું પ્રકટય અયાર્દું માનવાયાં જાયે છે. રાખેદેવણનાં પલીનું નાય મેલ્લદીનીંદે પ્રકટય અયાર્દું માનવાયાં જાયે છે. રાખેદેવણનાં પલીનું નાય મેલ્લદીનીંદે હોવાનું કણેવાચ છે. બાં કથાને અની અનેક દુંકથાણો અને અમલકારો. પણ લોકોમાં પ્રયત્નિતું અભોગે ભક્તોને અજનમાં જાયા છે.

"કુંબારાણા પોકરણ કે'રથા ધી ર રાખેદેવણ ચીધા રે,

શાયે લિધ્યા રે દુરલદે વાઈ હા, હા.".. - ઐધ્યારા.

"રાખેદી રની આરતી કરું, શુકુ વારી નારતીયો છ"હોવાચત પંડિત

"એક રૂઠ એક રાયા તસે ધરી.. અવર ભરે હુલો નથી કોઈ.

લીલુડ કોઈ ર રામોપીર ગાવિયા રે હો... હો... છ"- દરજ ખાટી.

રામદેવજી "ધા" (ફરીયાંડ) પણ લજનમાં કુણવાળા થાયે છે.
બાળી કરિયાંડરે લભાયેલી "કંકોલી" ઉરજ સાટીની છે :

"ધોવરી ધર્મજાઈ હું પીર રામદેવ જાજ મારી રાહું શુંદો ૨-૬૨૭૬।
મારી બચું બંસલો.. રુષેજાંડા રાન્નિંદા ૨..૬૧...૨..૬૧"。

રામદેવજી રન્ના લજનોંથાં ફિલ્મીના વાદદાલનો ઉલ્લેખ માયે છે. જાંદ
શાંતની વાયે રામદેવજ લડવા જાય લોકોને મદદ કરે રેમજ રેમજું ર્થણું કરે
એવા ઉલ્લેખો પણ લજનોંથાં થાયે છે.

"મારી અટક પઢે અજમણ-રા રામા આયજો હો...હો...જ.

ફિલ્મી જાંદી હોજા કુણિયાર રે, મોરી અટક....

પણમ ઘંડગાં રે રાખોયીર અવતર્યા રે છેજ,

શેની લીધે અજમણ પેર અવતાર રે.

પરષ્યને પરથો રાયે પૂર્ણિયો હો...હો...જ.

તાર્વી તાર્વી વાસ્થિયા કેરા જાજ રે.. મારી..

થડો થડો અજમણરા રામા, બેચુંબર ધોઝો ઝેં થડો,

અઠ ફિલ્મીથી થડ્યો પાદદ્વાર, ગામ રુષેજ ધર લીયો.

દ્વારકાથી પીર રામદેલ વહિયા, થંધો હુંદો શેની વારે વહિયા.

..વાદદાલના તંણુ તોડ ફિયા.

દોડ વાદદાલ ઉપર હોલ્લો, કે પર હંસલો રમણ કરે.

લિની કિની હુરમ અશજ કરે, "ચેંદવા પીર વાદદાલને લોડ દીયો."

ફિલ્મી રહેરમાં દેવણ થવાઈં, પેર ધેર રામના જાગજૈ.

અવાતારાણી દેણ થડાઈં, સવા સાંઘર્ણું છતર થડે."

રામદેવજ નિજાર પણી લેયનો ઉલ્લેખ ઉરજ સાટી કરે છે.:

"આવો મારા નકલીની ખાય નિજારી રે... .

તમે વાંકો મારા રામદેવજ નિજારી રે, હો અ અજમણ પેર અવતારી."

આવા રામદેવજનો વિવાહ ઉરજ સાટી ગયે છે :

"સીરા તમારે લીવાણે જાય્યા છ, મંવડી મૂરલે કેઠાઈ અજમણરા.

પર ઉપકારી પરજનપૂર્ણ છ, વીરા તમારે લીવા એ જાય્યા.

દ્વારેકા નબરીથી ઘણી પદ્માર્વિં છ, એટાં પોડુંચુ ગેલી રે વાતાં
અગ્રમલ ધરકે ઉઠ વાવાં, તો પીંગલગઢ પરછાઈ વાવા.. વી રી"

"મુશ્કેપીર" રાહેલાં રની જાણું" આરાધું સ્વરૂપે ગાય છે.

" ધન વાવાં માટે પીરવી મુશ્કેપાનાં રે હે છ,

દ્વિદ્વા સીર નરિં દેખ્યા રે.

ધન વાવાં મારે દિલ્લીયે પરદા ફૂંદી રે,

ધન વાવાં જાણેપીર તો.

ધન વાવાં, પંચ પીર તો ગકા યદીના હે છ,

દેખ રિથા લાલ રાંગા -- -- ધન વાવાં,

બેંક કાંચ ને મેંદી કંબર હે છ,

દ્વિદ્વા ધર ભીજયાના રે.. ધન વાવાં,

ધન વાવાં જવા રે હાયકી જાણું મિલાઈ,

દેખ રિથા લાલ રાંગા.. ધન વાવાં,

ધારસો વાળા, વારસો માંદ્યા હે છ,

બેંક કાંચ ને મેંદી જાંદો છ.

ધન વાવાં, એ મુંડકી દેખ મગાયા હે છ,

જાઈ દાખલદે માટ્યાનાં.. ધન વાવાં,

જાવા પાલી બેંગા જાલલ બોર્ડી હે છ, દેખ રિથા લાલ રાંગા,

ધન વાવાં ઉઠી ડેગતો તથે ઉઠાંબો હેલ, દેખ જાણાન યદી.

ધારસો ઉઠાંબ વારસો ઉઠાંબ હે છ, બેંક કાંચને મેંદી જાંદો

ધન વાવાં, ઉઠો દાખલે દેખ ઉઠાંબો હેલ, દેખ રિથા લાલ રાંગા

અને અદી માટેલાંસંલપુરુષો પછુ કિશ્ચભક્તિસયના હે. મેંદીનાંકોએને જમણ
કે, વારસો ગાડોને સાદ્યાંતરન ચક્કાન જોઈયે હે. ને કોઈને ગંગાના

નીરમાં નાદું હે, જા બધાને રદ્દુંહેવજ હેલોપે હે: અને :

"મુશ્કુ પરતાપે ગોલ્વા મુશ્કેપીર હે છ, બેસર જ્ઞાન નરિં
દેખ્યા રે.. ધન વાવાં"

માયો નો બેંક પરયાસો રામકેલખાં જાનિકો બાબ છે :

"ગુજરાતી અવિ ગારી ચાલાયાશ,

સંકેત કાણ્યો ચાલ ગાયું, નકલી રાજા ગારી.

ઘેણો પરયો રાગે હૃદ્યો પણો, ઉંગળી હેઠ હારી,

દીવાદાપ જ્યારે પાંદે પથારી, એવી મેનિરે પથારી નીરારી,

રાયટે ખીર જ્યારે પરણે, ગોદાય, ખેડાં વી રેણે ખાઈ

ચાલાયાશા આ હરાણા, પેર હેર વાંદી વધાઈ- ચાલ.

શૂષેદ્ધો વાલેરો જ્યાણો, રાયદે, ખેણું ચાલ હોલરાવી.

એવી પરાજયાની સંકેત ઓણીં, દાણાંકે દીધા જોણી ચાલ.

એણે એણે ખીર ચાયાને જ્યારી, તું ને અનુક અનુતારી"- હરણ બાટી.

જાનિકું અનુન ડાણીને ખરાયાને મથર તરી પણેદા જ્યોત્રણ લંગુની
અનાદીનાના ક્ષાલાં જ્વરાયાના જનોના જીય ફુંદોનો અસ્તુતીર અને
નોચીંબંદે જાતી જાનો છે. કાઢા જાનોંની ઝાય-સર્વિસ- હેરાંધની
અનુકૂળી નો અનુભાવ પહાન રાજનીઓને એણું તેવી જીવિતારી હી ને
નોંધા એણું જે જી નાથ ચૌંદાયાના મહાન લ્યાણી દેંદોખા જાય છે.
એણી સુધ્યાંસુધ્યા પદાર્થ પરાણી વણે, લોન્ઘણાંદ્યી જીવાન્યુલિનો
નેણી વધ્યાં ને વાણી છે એણો જ્યાણ જે જી રાજનીઓને જાણતો જેણો
જ્યાણી હેન્દ્યાંદી વન્યાં છે. કાણ્યાંદ્યીનું અનુભાવની દુદિં ત્યાર
થાય છે, અને જે એણી તું હેલન્યાંદી પરંતુંથી ચાંદિયજીર અનુભવનો
સક્ષય અને છે. કાણી ભાલાન્યોના રાજા અસ્તુતીર અને જાનથના જોણી
નોચીંબંદી જ્વાનીનાં જાનો રાખ્યાંથ્યા. ત્યાર રેલાંવાં જરથરીનો
કો હેલું એ છે. લોકપોળીંની અસ્તુતરિને જરથરી કણ છે, જો જેવા
જરથરીનાં અસ્તુતરિનાં જાનો જાનાંશ જાનિકોને એણું અજરાન્યો
"જરથરી" કરે છે, અને જાણોના એ હેણું કે હેણું એણીએ કો પોર્ટ
નથી. એણું જ કણાંથી જાનનાં હુકારને જાણું રાખ્યો છે. જને પણ
એણી કે હેણું કોણાંની એવી જરિયાંનો હેણી